ІДЕАЛІСТ.

Оповідання Григория Коваленка-Коломацького.

Андрієви Михайловичу Грабенкови
на незабудь.

I.

Пан Суниця по походженню був простий селянин, але обставини життя та самоосьвіта зробили з його інтеліґента-городянина; та не вважаючи на те він ціле життя зоставав ся щирим до народа, він любив його, любив свою вітчину; хоча любов та була цілком плятонічна, вона ні в чім не виявлялась опріч слів. Але-ж се залежало знов таки від того становища, в якому знаходив ся Суниця; живучи у місті він не мав змоги, не мав зайвого часу для мандрівок по селам, щоб єднатись з народом та бути користним для нього. Але любов до народу він раз-у-раз почував і висловлював її, не соромлячись свого походження.

— „Я син народа, що в гору йде, хоч був запертий в льох“! — казав він иноді словами Івана Франка.

От тільки на жаль та гризоту своєї дружини, Марії Степанівни, Суниця часто-густо ідеалізував селян; факти з життя нераз доводили йому щось иньше, особливо коли він оженив ся. Але Суниця зоставав ся певним своїм засадам. Сей ідеалістичний погляд нераз шкодив і надавав прикрости і йому й його дружині.

Марія Степанівна була родом Росиянка, вона менше знала український народ, майже зовсім не знала, але бувши більше практичною людиною розуміла, що селяне такі-ж люди, як і всі, і через те не можуть бути справді янголами, якими уявляв собі їх

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-02 16:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

її чоловік. І справді, приклади раз-у-раз доводили се добре і стверджували таку думку пані Суничихи: то Суниця принесе в базарю (на базарь любив ходити Суниця сам, „для єднання з народом“, як казала шуткуючи його жінка) вонючих крашанок, що продасть йому селянка за „сьвіжі, сьвіжі, як кришталь“, то купить молока скислого, або-ж принесе ковбасу таку, що її тільки собаці викинути. Марія Степанівна зараз і напосядеть ся на свою дружину.

— І де таки в тебе були очи, скажи Бога ради? — почне вона зараз. — Чом ти не роздивиш ся, що тобі продають?

— А чого його роздивлятись? Жінка божилась, присягалась, що добре; чи-ж маю я моральне право не йняти їй віри?

— „Божилась!“... „Присягалась!“... Дивно мені, далебі! Трицять год живе чоловік на сьвіті, а й досі як дитина! Верзе не знать що! — починає вже сердитись Марія Степанівна. — Адже тій жінці треба продати те, що вивезла на базарь, чи не треба? Ну, скажи, треба?

— Ну, то що з того? Треба.

— А коли треба, то й мусить забожитись. Та твоїм селянам тепер божитись, як дурневи з гори котитись.

— Ти, Маню, кажеш так через те, що не знаєш народу нашого, не стикаєш ся з ним! — почне їй відповідати Суниця впевняючим, поважним тоном.

— Ха, ха, ха! а він знає народ, і то через базарні стосунки знає, ха, ха, ха! — зарегочеть ся Марія Степанівна.

— Сьмій ся, сьмій ся собі! А я тобі скажу, що сільська жінка божитись по дурному не стане, бо то для неї тяжкий гріх, і певно, що молоко було сьвіже, коли вивозила з дому, а в дорозі скисло! — провадить Суниця далі спокійним тоном; він незвичайно спокійної був вдачі і жінчине глузування його не дразнило.

— Чисте горе з таким ідеалїстом! — скаже було Марія Степанівна тай залишить суперечку.

Довго так ідеалїзував Суниця своїх селян, аж поки нарештї й сам почав помічати деякі негарні з їх боку вчинки. Але-ж помітивши їх він зараз почав виправдувати селян, покликаючись на шкідливий вплив міста.

— Нічого немає в тім дивного, що селяне навчились шахрувати! — казав якось Суниця, принїсши з базарю сметану, розведену чи крейдою, чи борошном, чи хто його зна й чим!

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-02 16:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Люди раз-у-раз знають ся з містом, а відомо, що з ким поведеш ся. від того й добра такого набереш ся! Тут винна наша псевдокультура!

— А от коли-б наша інтеліґенция та почувала на собі якийсь обовязок до народу, — провадив він далї, — та ширила проміж селян хоч приватно просьвіту, розповсюджуючи наприклад користні книжки чи що, то певно-б тодї й вонючих крашанок та ковбас не було-б на базарі.

— Або-ж хоч би й були, то продавали-б їх за вонючі, а не за сьвіжі! Адже так? — додала панї Суничиха іронїчно.

— Ти раз-у-раз обертаєш мої слова в жарт! — промовив Суниця з гризотою.

Прикро було Суницї, коли він довідав ся на власні очи і переконав ся, що народ український деморалїзуєть ся, переймає від городян усякі шахрайства, а також губить свої добрі національні прикмети. Подвійно йому прикро було ще й від того, що щира інтеліґенция, бачучи ту деморалїзацию, байдуже відносить ся до того явища, не дбає про те, аби запомогти якось народови, дати йому духову поживу, захистити від шкідливих впливів.

Згадавши про народнї книжки, Суниця постановив набувати популярні видання та при кожній нагодї ширити їх в народї.

— Дивно, як ся добра гадка давнїйше не прийшла менї в голову! — думає Суниця. — Адже добрими книжками можна впливати на селянина не тільки морально, а ще й будити в йому самосьвідомість, самоповагу та національне почуттє.

Він радїв з сієї гадки. Про замір набувати книжки він не сказав своїй дружинї анї словечка, знаючи, що вона не стане подїляти його поглядів та замірів, а ще чого доброго назове сю справу дитячою забавкою.

— Нехай краще довідаєть ся тодї, як пришлють уже книжки! — постановив він.

Отже незабаром Суниця замовив у книгарнї кілька сот примірників усяких народнїх книжок в українській мові, що видало перербурське просьвітне товариство, і нетерпляче сподївав ся, коли вони надійдуть.

— Побачимо, як то будуть приймати люди книжки в своїй мові! — міркував собі він.

Одного дня, коли Суниця був на посадї, його жінка одібрала посилку. Вона незвичайно здивувалась, коли розпакувала

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-02 16:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ту посилку і побачила перед собою силу книжечок у новеньких, барвистих обгортках з ріжними везерунками, мов польові метелї.

Марія Степанівна не могла дати собі ради, для чого се її „ідеалїст“ набув таку силу книжечок. Але вона стала потроху догадуватись — для чого вони, а коли Суниця повернув зі служби, її вагання зникло цїлком.

— Що се ти, Олексо, книгарню утворити хочеш? — спитала першим чином Марія Степанівна чоловіка. — Для чого се ти накупив таку силу книжок?

— А хоч би й книгарню, хиба що? — відповів той тоном чоловіка, що почуває з чогось задоволений.

І не сїдаючи до столу як звичайно, Суниця почав переглядати „метелї“.

— Чом же ти не скажеш менї, для чого сї книжечки? — знов запитала панї Суничиха.

— Ач, яка цїкава! Не скажу, нехай покортить!

— Бога ради! І не кажи! І так догадуюсь! Се для того певно, щоб прийняти на себе ролю аматора в народнїй просьвітї, та щоб селяне прочитавши сї книжечки, перестали продавати тобі смердячі ковбаси за сьвіжі, або щоб хоч і продавали, так упереджали покупця: „Глядїть, мовляв, паночку, ковбаска з душком!“ Адже так? Еге-ж? Для того? — промовила Суничиха на-пів жартовливо, на-пів іронїчно.

— А хоч би й для того! — відповів Суниця спокійно; він звик уже до гострого жінчиного язика. Крім того він був зараз в доброму настрою.

— Ну, а скажи, Маню, невже ти не згоджуєш ся з тим, що ширити серед народа добрі книжки річ користна? — спитав він жінку перегодом.

— Чом не згоджуюсь? Цїлком користно! Користь декому з того буде, особливо коли добрий папір... Не треба буде приміром якомусь Грицькови чи Стецькови купувати циґаркового паперу, се раз плюс; далї користь друкарям та видавцям, котрі мусять видрукувати та видати нову книжку замісь спаленої — се два плюс, далї...

— Далї годї, Маню, годї! Я бачу, тобі подобаєть ся робити менї прикрости! — промовив Суниця образливо.

— А тобі вільно ображатись! Чудний, їй-Богу! Не можу-ж я справдї відмінити своїх поглядів і неодмінно вбачати ідею там,

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-02 16:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

де її вбачає мій коханий ідеаліст! — промовила Марія Степанівна жартовливо-лагідно, провівши рукою по голові своєї дружини.

— От коли-б ти мав змогу завести по селах постійні бібліотечки, ото иньша річ! А поки що одначе годі тобі марити про духову поживу, ставай лише до тілесної, борщ уже на столі!

II.

Пан Суниця не гаяв ся з ширеннєм книжок: другого-ж дня у ранці збираючись на базарь він захопив у кошик кілька примірників книжечок і роздав їх усі селянам. З початку він почував себе ніяково в такій ролі — в ролі якогось аматора просьвіти селян, почував себе ніяково через те, що не знав як розпочати се діло та ще на базарі, як забалакати про се з селянином.

— „Ще насьміють ся на псалом той!“ — згадав Суниця Шевченка, йдучи на базарь з книжками. — „Скажуть, якийсь дурний пан ходить по базарі та навязуєть ся людям з якимись там книжками!“ Але-ж се вагання незабаром зникло, селяне охочо брали від нього книжки; правда, дехто відмовляв ся, не хотів брати, думаючи, що Суниця шуткує тільки кажучи, що роздає дурно книжки, а коли він впевняв неймовірного, що гроший йому не треба, аби тільки читали книжку, то простягали руку сьміливо, а тільки всьміхались справді такою усьмішкою, що ніби виявляла глузування з Суниці. Усьмішка ніби казала: „Ти ба! Ще дурні є на сьвіті, що дають книжок за дурно!“ Та Суниця на те не вважав, чи по просту не помічав, він радів, коли повертав ся з базарю позбувши всі книжки, що брав з собою.

— Чи й тобі, Трохиме, пан дав книжку? — питав один селянин другого, повертаючись з базарю: вони були з одного села, навіть сусіди.

— Та дав! Грець його знає, що воно за книжка, та ще й з картинками! — відповів той.

— Ов! А моя без картинок, тільки на обгортці щось таке вимальовано! А щож то за картинки у твоїй книжці?

— Людий якихось понамальовано! Так наче й наші люди, а наче й не наші: одіж бач на них якась кумедна! От привяжи віжки та йди сюди, роздивимось у-купі, що воно за картинки?

— Ось зараз! — відповів той.

Привязавши до хурґона віжки, сей другий селянин, котрого звали Семеном, перейшов до Трохима, що їхав попереду. Тут вони

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-02 16:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

почали роздивлятись на малюнки та робити всякі уваги до них (книжка була „Оповідання про Антона Головатого“).

— Ти глянь, яка отсе перша картинка! — почав демонструвати Трохим. — Чи вони бють ся, чи так сперечають ся, та все якісь голомозі люди, тільки чуби мотають ся!

— Та ні, се мабуть молебствіє! — завважив Семен. — Адже бач, он хрест, корогви; книжка мать божественна!

— Таке-ж! „Молебствіє“! А деж піп? А чого-ж люди в шапках?

— Та є в шапках, є й без шапок! А піп мать в гурті!

— Таке балака; „В гурті піп!“ Піп повинен буть на видноцї! Ні, се щось иньше!

— А тут, брат, щось і підписано! А, матері його ковінька, шкода, що неписьменний!

— А я хоч і письменний, та недрукований: вчив ся колись, а тепер — очи повиколюй — ні одної букви не назову, треба хоч хлопця довести до пуття, щоб не забув грамоти!

— А вже-ж треба! Ану, горни далї, що ще там єсть?

— О, дивись, се вже у лїсї чи що двох людий стоїть, та ще при пістолях!

— Та в лїсї-ж! Он же й дерева! А он, глянь, конї пасуть ся посїдлані! Мабуть розбійники якісь! Се книжка мабуть про розбійників! Ану, далї, далї горни!

— О, якого гопака садить! Се вже у панському будинку! — завважає Трохим про третїй малюнок.

— Та в панському-ж! Он і пан здаєть ся сидить, а ондечки стоїть і панї! А он глянь, який гладкий сидить!

— А гладкий! Так і нагадує нашого станового!

Отак сидїло їх двох на Трохимовому хурґонї та роздивлялось малюнки у історичньому оповіданнї Комаря. Конї ступали поволи, в новітрі було тихо і їм вільно було роздивлятись, нїщо не перешкаджало їм робити се. Добре виконані малюнки вражали глядачів реалїзмом, але-ж вони не розуміли значіння тих малюнків, не знали, що воно й до чого: малюнок про покінченнє запорозької Січи вони зрозуміли як молебствіє, тільки дивувались, що попа не видко та що дехто з людий був у шапках. Малюнок, що виображував Головатого та Білого у гаю, де вони хотїли було смерть собі заподіяти з журби, що Січ звелено руйнувати, селяне зрозуміли, що се розбійники у лїсї і т. и. Нарештї Трохим пере-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-02 16:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

глянувши у-купі з товаришем усі малюнки і поробивши до них власні уваги, що зовсім не відповідали змісту книжки, постановив приїхавши до дому заставити сина-школяра прочитати, про що воно у тій книжці пишеть ся. Другу-ж книжку, що була „розмова про сухоти на рогатій худобі“ вони не стали роздивлятись, бо там малюнків не було.

Того-ж дня у вечері (була неділя) зібралось у Трохимовій хаті кількох людий сусідів, щоб послухати „розумної книжки“, що дав у городі якийсь панок. Між людий було кілька жінок, що прийшли послухати, думаючи, що читатись буде щось божественне. Але-ж якого вони зазнали розчаровання, коли переглянули малюнки. Впевнившись, що книжка небожественна, хоч на одному малюнкови й запримітили було корогви та хрести, жінки все таки лишили ся послухати, про що там пишеть ся.

Хлопець Трохимів, школяр років дванацяти, засів біля стола і почав читання. Спершу він прочитав наголовок; дехто з слухачів почувши Антона Головатого зараз завважив.

— Про якого се Головатого? Чи не про нашого отсе шевця книжку написано? — спитала одна жінка.

— Не перебаранчай-бо! — спинила її друга. — Воно виявить ся!

— Антін Головатий се був колись такий козак завзятий, от як і козак Мамай! — завважив один літній чоловік. — Я чув дещо про Головатого! Інтересно, інтересно послухать, що воно тут про нього пишеть ся!

Хлопець почав читати, ламаючи з початку страшенно на московський лад слова, але що не далї читав, то все краще вимовляв слова, хоч все таки читалось тяжко. Чоловіки уважно слухали; жінки позїхали. Нарешті жіноцтво залишило Трохимову господу, зостались лише чоловіки та Трохимова жінка, що сиділа біля стола, обіперши на долоні голову.

Коли хлопець спинив ся, щоб одсапнути, чоловіки забалакали про те, що як то гарно пишеть ся в книжці.

— А чи правда тільки всьому тому? — завважив один.

— А хто його знає! Може правда, а може й ні! — відповів другий.

— Я гадаю, братця, що правда! — каже той, що чув уже про Головатого. — Адже чули, у книжці, згадують ся навіть деякі місця в нашої-ж таки ґубернії, і Потьомка згадуєть ся, той Потьомка, що у Херсоні булвана йому поставлено!

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-02 16:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— Та які тепер, братця, повелись книжки: читає хлопець, так наче тобі в рота кладе, прямо таки по нашому написано, по простому!

— А, правда, правда! — загули люди.

— А все таки краще божественне слухати! — промовила Трохимова жінка. — Я страсть люблю божественну, хлопець иноді приносить божественні книжки, то він отсе читає, а я схилю голову до стола та слухаю, слухаю, та аж засну!

— Звісно, заснеш, бо обридає слухати все божественне та божественне! — промовив Трохим.

— Таке-ж! Кому може обридає, але мені ні! Я страсть люблю божественну слухати, особливо сон Богородиці! — знов промовила жінка Трохимова.

— Ну, нехай же, братця, на ту неділю й я свою книжку принесу, послухаємо ще, про що там пишеть ся! — промовив Семен, той самий Семен, що повертав ся з Трохимом з базарю.

Другої неділї читали „Розмову про сухоти на рогатій худобі“; авдиторія складалась з тих самих осіб, не було тільки кількох чоловіків. Ся книжка зацікавила вже жіноцтво; коли хлопець прочитав перший розділ книжки, де йшла мова про те, як помер хлопець Юрасько від сухотів, що ніби то вкинулись йому від молока слабої корови, то всї жінки тяжко зітхнули, а дехто навіть промовив: „Царство йому небесне!“, але дехто зараз висловив і недовіре, щоб людина могла померти від молока.

— Не пойму я віри, мої голубоньки, щоб людина та померла від молока! Се певно вигадки! — промовила одна лїтня жінка. — А що Юрась помер, то така вже йому планета призначена!

— Еге-ж, — підхопила друга жінка, — от у мене двойко померло, знаєте: Палазя та Пріся. Невже-ж то й вони від молока померли?!

— Та чимало дітий мре на селї, так не все-ж від лихого молока, — завважила молодиця, — а тут, бачите, пишеть ся, що й від молока, мовляв, може людина померти, коли корова слаба на сухоти!

— А нуте годї сперечатись, хай читає хлопець, може воно виявить ся! — додала четверта жінка.

— Еге-ж, еге-ж, хай чита, а то ми тільки час марнуємо!

Трохим та Семен, властитель книжки, сиділи мовчки, вони тільки слухали суперечку бабів.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-02 16:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Хлопець розпочав читання далї, йому тепер легко було читати українську книжку, тільки иноді запиняв ся над деякими технїчними виразами: туберкульоз, бактерія та ин.

При дальшому читаннї книжки жіноцтво очевидячки починало впевнятись, що книжка не якась проста балаканина, а справжня наука; така думка виявлялась то в зітханню жінок, то в деяких репліках, а коли скінчилось читання, забалакали й чоловіки:

— Оттут навчає, щоб скотина мала добру пашу, — забалакав Трохим, — а де ти її набереш, тієї доброї паші? Що Бог посилає, тим і годуєш!

— Еге-ж; от ще каже, щоб соломи більше слати під корову, щоб не бруднилась вона! А де ти набереш ся тієї соломи, коли й годувати скотину, та не то скотину, а й коний годуєш соломою? — додала одна жінка.

— А все таки скажу я вам, голубоньки мої, що книжечка розумненька, вона дечому навчає! — промовила та жінка, що не вірила в Юрасеву смерть від молока. — Сказано: письменні люде! Треба, Юхимовно, щоб ще колись ваш синочок прочитав сю книжечку, а то я одразу всього не запамятала! — звернулась жінка до Трохимихи.

— Еге-ж, еге-ж, і ми прийдемо ще послухати! — забалакали враз жінки.

Подякувавши хазяїнови та хазяйцї за господу, слухачі почали розходитись.

— А що, Трохиме Петровичу, коли ви маєте їхати на базарь? — запитав Семен хазяїна на відходї.

— А що таке? Може маєте щось доручити на продаж? — спитав той.

— Та нї, нїчого не маю продавати... А оттой панок може й тепер ще роздає книжки; а менї, бачите, не випадає їхати скоро на базарь...

— А може вже він і не роздає? — відповів Трохим.

— А коли не роздає, то давайте, скинемось по кілька копійок та купимо якусь книжку... Ось візьміть лише хлопця з собою, нехай він вибере у Москаля якусь полезну...

— Та добре! — відповів Трохим.

Першого-ж базарю Трохим поїхав до міста з сином, маючи на метї купити якусь книжку, коли пан не буде роздавати. А з „паном“ трапилась тим часом така притичина, що примусила

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-02 16:02 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

його залишити ролю аматора народньої просьвіти, хоч як йому се було прикро. Річ в тім, що Суниця розпочав свою „діяльність“ не питаючи розуму, чи має він право те робити, чи ні: він роздавав книжки на всї боки, кермуючись тільки почуттям свого серця, нікого не питаючись і не довідуючись, чи має він право те робити, чи не істнує часом на той випадок якої урядової реґляментациї; він був радий, що книжки приймають селяне — вже й по другій книжцї декому дав, — а до всього иньшого йому не було дїла, та просто таки йому те друге й на думку не спадало. Аж тут і несподїванка.

Якось одного дня дістав Суниця оповістку, кликано його до поліциї „по экстренному, касающемуся васъ дѣлу“, як значилось в оповістцї.

Суниця не міг дати собі ради, щоб там за дїло було, нїколи йому не доводилось нїяких дїл мати з поліциєю, а тут ось на́ тобі, якесь пильне дїло. Мусїв іти.

Тільки що вступив він до поліцмайстрового кабінету та посьвідчив ся, хто він єсть, як поліцмайстер зарепетував зразу:

— Так се ви Суниця!... Так се ви займаєтесь пропаґандою!... А чи знаєте ви, що вас у двацять чотири години...

— Вибачайте, пане поліцмайстре, про яку ви пропаґанду кажете? Се мабуть помилка... просте непорозуміннє... певно другий якийсь єсть Суниця...

— Не крутїть хвостом! Не другий, а се ви й єсть той самий Суниця, що не хоче признавати розпоряджень уряду та займаєть ся пропаґандою серед селян. Як ви сьміли се робити? Та чи знаєте ви, що вас...

— Не кричіть, будь ласка! — не стерпів уже й Суниця. — Я провини за собою жадної не почуваю, а коли вам хочеть ся обвинуватити мене за якийсь злочин, то й ведїть про нього річ, а не кричіть, прошу вас, я вам не підданець!

Дошкулив таки поліцмайтер Суницю, хоч якої спокійної сей був вдачі.

— Вас обвинувачено за розповсюдження серед селян книжок! Які ви книжки роздаєте на базарі? Признавайтесь!

Суниця вирячив очи на поліцмайстра.

— Ви шуткуєте, пане поліцмайстре! Хто може кого притягти до одвічальности за роздачу книжок дозволених цензурою російською?

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-02 16:03 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— Я прикликав вас не для жартів, а щоб одібрати від вас підписа, що ви зрікаєтесь на далї тієї нікчемної забавки; для розповсюдження книжок істнують книгарнї, рашовцї, книгоноші...

— Про те дозвольте вас спитати, на якій підставі ви вимагаєте мого підпису? — спитав Суниця вже спокійно, але серіозно.

— На підставі розпорядження вищої адмінїстрациї ґубернії... Сором вам живучи у містї і бувши інтелїґентною людиною не знати що начальство робить, піклуючись про ваш спокій.

І полїцмайстер повідомив Суницю, що ще перед двома роками, підчас неспокійної години, було видано наказа, щоб на вулицях не роздавалось людям нїяких друкованих чи то проклямацій, чи то якихось творів і що наказа того ще не відмінено.

Суниця дав свого підписа, а полїцмайстер повідомив на прощаннє, що се для першого разу так мягко, а що далї його, Суницю, буде притягнуто до одвічальности по закону.

— Чого се тебе кликано до полїциї? — запитала Марія Степанівна чоловіка, коли той повернув ся до дому.

Суниця знаючи жіночий гострий язик, не сказав їй правди; що до книжок, то він їх через кілька там день відтирив до міської книгарнї; коли-ж Марія Степанівна запитала його, що сталось з ним, що він перестав роздавати книжки народови, а віднїс їх до крамницї, Суниця тільки відповів шуткуючи:

— Змінились погляди на речі: став, бач, реалїстом...

Херсон, 25 лютого 1902

Generated on 2015-08-02 16:03 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112107989987
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN